

Çağlarıyla Çatışanlar

MAHATMA GANDHİ

SİLAHSIZ SAVAŞÇI
(1869 - 1948)

Halil İbrahim GÖKTÜRK

Zamanın takvimi Yirminci Yüzyıla altı yıl kaldığını gösteriyor. Güney Afrika'da bir İngiliz sömürgesi. Issız bir gece karanlığında, Durban - Pretoria treninden, kara kuru bir adamı kollarından tutup atarlar. Adam istasyonun soğuk taşları üstüne boylu boyunca yatar kalır. İngiliz memur ve polisi adamın l. Mevki biletine bakmaz bile. Çünkü oturduğu vagona yalnız beyazlar binebilir. Kara yolcunun suçu; hakkı olan yük vagonuna binmemektir. Gecenin ayazında taşlar üzerinde uzanan genç adam, Avukat Gandhi'dir. Büyük Britanya İmparatorluğu, böyle olağan, ufaklık bir olayın, koca bir Hindistan ülkesine malolacağını nereden bilebilir? Üstelik eski dünya'da İrk-Ayrımcı kavgasının ilk tohumlarını atacağını da nasıl kestirebilirdi ki?

Moğollara değin çeşitli Han'lar, Hakan'lar gelip geçmiş büyüleyici, efsaneli Hind ülkesinden. İngilizler Onyedinci Yüzyılın tam başında girmişler buraya. Hemen de askerleri ve yerel yönetimleriyle bu verimli toprakları sömürgeleştirmeye başlamışlar. Pek engel çıkmamış karşılarına. Zira Asya'nın bu güney yarımadası insanları, belki bin yıldanberi Buddha'nın, Muhammed'in buyruklarına boyun eğmektedirler. Buddha'nın çocuklarına et, şiddet, türlü tutku, başkaldırı ve benzeri eğilim ve gelenekleri yasaklamıştır. İnsansal zaaf-ları, ya susturulmuş veya küstürülmüşler. İngiliz Hindistan Şirketi, ülkenin toprağını, taşını, ağacını, suyunu, denizini, hasılı canlı cansız herşeyini sömürür. Sanki tüm yarımada, sınırsız zenginlikleriyle sağmal bir inektir; memeleriye Londra'nın ağzına dayalı, emilir. Buna karşın Kırallık, Avrupa'da gelişen bilimsel teknik uygarlığı da beraber

Gandhi Londra'da çağrılısı olduğu İngiltere Kralının sarayına girerken.

taşır bu cangillar ülkesine. Öte yandan ezici baskının altında cahil, yoksul, uyuşuk, pis halk yığınları aymaz uyularını sürdürürler. Yıllarca Hind'in sudan ucuz ham maddeleriyle yapılmış İngiliz malları, orantsız değış tokuş edirlir. Asya'dan götürölen ve Britanya Adalarında dokunan servet atlasını sayısız gemi mekikleri işler durur. Esasen faydacı İngiliz'in baş ilkesi: her zaman ucuz almak; pahalı satmaktır. Örneğin, Hind pamuğunu, Ada fabrikalarında dokur, aşırı kârlarla yine Hind pazarlarında satar. Hasılı Sahip-Efendi buyurur, kulları ve köleleri yapar. Hindistan Şirketi ilgilileri, "Herşey Anavatan için" der. Böylece İngiliz Adaları refahın doruğuna yükselir.

Önceki Yüzyılın ortasından henüz ondokuz yıl geçmiş. Hind'deki yerli zenginler kastından gelir Gandhi. Onüçünde evlenir, yirmiüçünde

Londra'dan avukat olarak döner yurduna. İlk davasını Güney Afrika'da almıştır. İşte o trenden atılma olayı tam orada geçer. Ama o utangaç, tutuk avukatın her düğümünü çözüverir. Değiş-tirir O'nu.. Önce yurduna, sonra insanlığa karşı bir "görev" yüklenmesi gerekliliğine inanır. O ödev "Özgürlük ve Bağımsızlık" olmalıdır. Oysa görünür hiçbir gücü ve silâhı da yoktur. Sadece inanç, güvenç silâhlarını bilir. Kutsal görevini gerçekleştirecek görünmez araç ve gereçlerini geliştirir. Esasen, onların hepsi kişisel ilkelerinde yatar.. ve çoğunlukla dinsel ve geleneksel inançlara dayanırlar. Öncelikle ve sonrakla O, keskin "Şiddet Karşısı"dır. Tıpkı büyüler ve gizlerle dolu Hind ortamı gibi... Halkın ilişki ve çelişki-lerini yakından tanır. Her zaman, o bilişleriyle yatar, kalkar. Beraberce du'ya çıkarlar. Ruh ve beden eğitiminin başında, tüm maddesel varlık ve hazlardan vazgeçmek, sonra da insanlığın yaşam ve gereklerini en aza indirmek gelir. Zengin, uygar ve acımasız sömürgele karşı, tek silahlı pasif direnmelerden oluşur. Her toplu ve yaygın olaydan sonra "Sahip"leri O'nu tutuklayıp hapse atarlar. Ömrünün 2333 günü tutukevi hücrelerinde biter. "Efendisi" istese, O'nu bir böcek gibi ezdirir, ama bunu nedense yapmaz. Kendisini hapisten kurtaran ünlü oruçlarını tutarken salıverirler. Zaten günlük yiyeceği de biraz süt, yoğurt ve hurmadan ibarettir. Bu kişi, yirmi yıl sonra Hindistan'a, yığınları uyandıran bir Mahatma (Ulu Ruh) olarak döner. 400 milyonluk ülkede Hindu'yu, Müslüman'ı ve ötekilerini asla birbirinden ayırmaz. Yalnız Budha'nın buyrukları, dikenli, çetin "Özgürlük" yolunda temel taşı ve nirengilerdir. Kinsel tutkusuyla beraber tüm eğilimlerini de RÂMÂ'ya (Hind Tanrısı) bağışlar, onları amacı uğrunda yitileştirir. Her fırsatta yurttaşlarının dinsel dokusuna, insanlık sevgisi kokusunu üfler, zalim emperyalizm kartallarına karşı, yarı çıplak, fakir lider'in mazlum ülkesindeki ilk pasif direniş kampanyası, Mustafa Kemal'in (1920) Anadolu ihtilâli günlerine rastlar. Ama Anadolu kavgası farklıdır; ulusal, akılcı, bilimci ve eylemci olarak.. Böyle olsa da Anadolu'dan yine sade kurtuluş örneği alan Asya ve Afrika'nın mazlum ulusları birer birer uyanırlar. Fakat oraldaki ulusal kurtuluş savaşları, çeşitli neden ve niteliklerle başlarsa da, değişik akım ve biçimlerle sonuçlanırlar.

Mahatma, karma parya yığınlarının hiçbir ayırım gözetmeksizin tek umudu ve bayrağı olur. Birtek sözyle Yarımada'da milyonlarca çıkırkı "Râma" diye dönmeye başlar. O anda Hind pamuğunu işleyen, Avrupa kıyılarındaki fabrikalar

durmuştur artık. Böylece çıplak fakirlerin yabancı malına boykotu tutar. Yalın ayaklı Öncü, Kutsal Savaş yolunda, kendine özgü sabrı, çabası ve kavgasıyla yılmadan koşar, sinik yığınları peşisıra ayaklandırır.

Ardından sömürgelerin "Tuz Tekeli" ne karşı etkin bir boykot daha yürütür. Sonuçta, Râma'nın dediği gibi umduğu "başarıya" kavuşur, da.. Ünlü Churchill'in, "şu yarı çıplak fakir" diye nitelendirdiği zayıf, peştemallı adam, dünyanın en eski ve güçlü İmparatorluğunu dize getirir. İkinci Dünya Savaşından biraz sonra ülkedeki yabancı saltanatı da sona ermek üzere. Savaş, o güneğin yeryüzünde hiç denememiş bir takım sessiz silahlarla kazanılmıştır. Fakat neylesin ki Mahatma'nın yolu, kestirilemeyen bir kavşakta düğümleir: Gandhi, Hindistan'ın "Bütün"ü ve "Birliği"nin asla parçalanmasını istememektedir. Halbuki kurtuluş saati gelir, çatar: İngiltere İmparatorluğu, artık "Hindistan'a Bağımsızlığını" 15 Ağustos 1947 günü vereceğini tüm dünyaya bildirmek zorunda kalmıştır. Bu kez de Müslümanlar Birliği Kurucusu Mehmet Ali Cinnah ile Hinduların Sosyalist Nehru'su, Yarımada'nın Pakistan ve Hindistan'olarak kesinlikle "Bölünme"sini koşullandırır. Hatta Gandhi'nin üçte bir orandaki Müslümanların egemenliğine girmeye bile razı olmasına karşın...

İngiliz, Hindu ve Pakistan yanlısı üç köşeli, ardı arkası kesilmez uzun görüşmeler sürer gider. Sert tartışmalara, yapısındaki din, mezhep, ırk, soy gibi etnik veya görecel ayırımlarında gürlütlü çarpışmaları karşır. Birden Gandhi'nin tek sesli amacı, "Halklara Özgürlük" sloganıyla bağırışmalara dönüşür. Nihayet kanlı, ölümlü, acılı çatışmalar "Bölünme"yi zorunlu kılar. Ama yaşlı Mahatma, ileriye bakarak hâlâ direnir. Hele parçalanmadan doğacak sonu kestirilemeyen felâketlere meydan vermek istemez. Ama ömür boyu beraber yürüdüğü Nehru gibi yandaşları bile kendisini yapayalnız bırakırlar. Artık yaşamını adadığı "Bağımsız Hind" in görkemli düşü birdenbire yıkılır. İngiliz sömürgecileri, tükruk hokkalarına varıncaya kadar herşeyi ikiye böldükten ve geçen 348 yıldan sonra Yarımada'yı alınıyazısına bırakıp giderler. Ne var ki artık ülkeye "ikilik, bölücülük, parçacılık" bir kez girmiştir. Yanlar, yönler arasındaki türlü vahşi olaylar, savaşlar bitip tükenmez. Çaresiz Mahatma, Râma'sına yine diz çöker ve: "Sevgili Hindistan'ımı sen kurtar", diye yalvarırsa da, 30 Ocak 1948 günü, Hindularla Müslümanların keçişmelerini protesto etmek için yaptığı bir grevden kısa bir süre sonra, Hintli siyasal düşmanlarından birinin üç tabanca kurşunuyla öldürülür.